

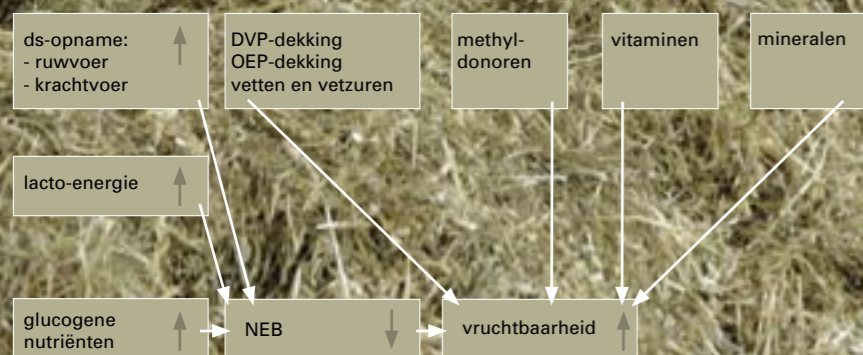
Gezondheid krijgt rappingcijfer

Voerfirma berekent voor elk rantsoen index voor vruchtbaarheid, klauwen en uiergezondheid

Voeding speelt een belangrijke rol in het streven naar een gezonde veestapel. Voercoöperatie Cehave Landbouwbelang maakte de invloed van voeding op gezondheid inzichtelijk in het rantsoenberekeningsprogramma. Elk rantsoen krijgt een cijfer voor gezondheid.

Figuur 1 – Relatie tussen voeding en vruchtbaarheid

Een gezonde veestapel. Steeds vaker merkt voercoöperatie Cehave Landbouwbelang uit Veghel hoeveel waarde melkveehouders daaraan hechten. Dat is ook logisch, vindt veevoedkundig specialist Dick van den Hengel. 'Door schaalvergroting hebben veehouders minder tijd. Ze stappen af van een individuele benadering van koeien en richten zich meer en meer op het hele koppel. In die ontwikkelingen past het streven naar gezonde melkkoeien.'

Voor de voercoöperatie gold dat als aanleiding om zich meer te richten op het ondersteunen van veehouders op het gebied van gezondheid. 'Natuurlijk, gezondheid is meer dan alleen een kwestie van goede voeding', geeft Eric van der Wijst aan, manager nutrition en marketing van de sector rundvee. 'Er zijn veel meer factoren die een rol spelen, zoals huisvesting, verzorging en hygiëne. Maar voeding is natuurlijk wel bij uitstek het onderwerp dat wij als veevoederleverancier beheersen en kunnen beïnvloeden. Bovendien is het rantsoen, vergeleken met andere factoren die de gezondheid beïnvloeden, redelijk gemakkelijk aan te passen en gaat het vaak niet om grote investeringen.'

Vruchtbaarheid afvoerpost

Samen met onderzoekers van CCL Nutrition and Feed Research – een dochterbedrijf van Cehave Landbouwbelang – onderzocht de voercoöperatie daarom de afgelopen drie jaar de invloed van voeding op de gezondheid van de melkkoe. Attje-Rieke Sterk, research-nutritionist van CCL, vertelt over de werkwijze. 'We hebben in eerste instantie in de wetenschappelijke literatuur gezocht naar de voedingsstoffen die invloed hebben op de gezondheid van melkkoeien, zowel in negatieve als in positieve zin. Daarna hebben we de bijdrage van die nutriënten aan de gezondheid gekwantificeerd, met behulp van proeven en resultaten uit de literatuur. De ene voedingsstof heeft natuurlijk een grotere invloed dan de andere.'

In stroomschema's legde Sterk de relaties vast tussen voeding en gezondheid.

In figuur 1 staat het schema voor vruchtbaarheid. Sterk noemt vitamine E als voorbeeld van een voedingsstof die positief bijdraagt aan de vruchtbaarheid. 'Uit een proef van DSM bleek dat door een goede voorziening van vitamine E het percentage vaarzen dat na het kalven aan de nageboorte bleef staan, daalde van 27 naar 13. Ook daalde het percentage vaarzen met zucht in de uier van 61 naar 38.'

Na het vaststellen van de relaties tussen voeding en gezondheid zette Sterk ze om in rekenregels en bouwde ze in het rantsoenberekeningsprogramma in. Voortaan rolt automatisch een gezondheidsindex (GI) uit het programma als een bedrijfsadviseur voor een veehouder een rantsoen berekent. De index bestaat uit drie onderdelen: klauwen, vruchtbaarheid en uiergezondheid. 'Op melkveebedrijven vormen deze drie posten jaarlijks de belangrijkste oorzaken van afvoer. Samen zijn ze goed voor ruim zeventig procent van de gedwongen afvoer', verduidelijkt Van der Wijst, die ook de exacte percentages paraat heeft. 'Vruchtbaarheid staat met dertig procent op afvoeroorzaak nummer één, uier neemt 29 procent van de afvoer voor rekening en klauwproblemen 13 procent.'

Een niet-optimale gezondheid van de veestapel kost geld, onderstreept Van der Wijst. 'Dat gaat verder dan alleen de uitgaven voor behandeling van zieke koeien. Denk ook aan de schade als ge-

Dick van den Hengel, Attje-Rieke Sterk en Eric van der Wijst: 'Effect voeding op gezondheid nu te kwantificeren'

volg van productiedaling, een hogere tussenkalftijd en een grotere kans op andere aandoeningen.'

Vakmanschap veehouder

De schaal van de gezondheidsindex loopt van 1 tot 10. 'Stel dat je er op deze manier achterkomt dat de index voor vruchtbaarheid laag is, dan kan de bedrijfsadviseur exact aangeven wat het effect is van een rantsoenaanpassing op die index', stelt Van der Wijst.

Naarmate de index hoger is, is de invloed vanuit de voeding op bijvoorbeeld vruchtbaarheid gunstiger. Van den Hengel laat dat zien aan de hand van gegevens van een proef op de Schothorst in Lelystad (tabel 1). Het basisrantsoen bevatte 65 procent kuilgras, 30 procent snijmais en 5 procent luzerne. 'Door meer glucogene energie aan het rantsoen toe te voegen en te werken met een andere vetzuursamenstelling steeg de GI vruchtbaarheid van 5,9 naar 7,4. Dat had een duidelijk effect op de vruchtbaarheidskengetallen. Het interval afkalven-eerste inseminatie nam af en het drachtigheidspercentage steeg flink.'

Soms geeft aanpassing van een rantsoen ook tegengestelde effecten constateerden de voerspecialisten. Van den Hengel: 'Een rantsoen met veel snelle energie

heeft een positief effect op de vruchtbaarheid, maar een negatief effect op klauwgezondheid. De kunst is om dan het juiste evenwicht te vinden.'

Het gewenste niveau van de gezondheidsindex hangt af van de doelstelling van de veehouder, maar ook van de bedrijfsomstandigheden. 'Op een bedrijf dat aan summerfeeding doet, is het belang van een goede klauwgezondheid groter dan op een bedrijf dat de koeien weidt. De ondergrens voor GI klauwen zal op het eerste bedrijf hoger liggen', legt Van den Hengel uit.

Bewustwording

Behalve het positief beïnvloeden van de gezondheid via voeding heeft de gezondheidsindex nog een bijkomend voordeel, vertelt Van der Wijst. 'We kunnen beter laten zien wat de gevolgen zijn van extreme rantsoenen. Bij een veehouder die erg gefixeerd is op melkproductie, kunnen we beter inzichtelijk maken dat die houding consequenties heeft voor de gezondheid.'

Het onderzoek onderstreepte nog eens opnieuw het belang van glucogene energie. Van den Hengel: 'Dat geeft een geringere negatieve energiebalans en daardoor een positief effect op vruchtbaarheid, de klauwen en de uiergezondheid.'

Tot heel andere rantsoenen zal de introductie van de gezondheidsindex niet leiden, denkt Van den Hengel. 'We hebben intussen wel alle vergaarde kennis gebruikt om onze mengvoeders verder te optimaliseren, maar het grote voordeel van de gezondheidsindex is dat het exact aangeeft wat de bijdrage van een voedingsstof is voor bijvoorbeeld de klauwgezondheid. Je wordt je meer bewust van de effecten die bepaalde voedingsstoffen hebben.'

Inge van Drie

Tabel 1 – Effecten op vruchtbaarheid bij verschillende rantsoenen

	controlegroep	proefgroep
VEM-dekking (%)	> 100	> 100
DVP-dekking (%)	> 100	> 100
indexwaarde vetzuren	50	100
indexwaarde glucogene energie	75	90
GI vruchtbaarheid	5,9	7,4
interval afkalven-1e tocht (dgn.)	65	54
interval afkalven-1e inseminatie (dgn.)	73	60
interval afkalven-drachtig (dgn.)	84	70
drachtpercentage 1e inseminatie	48	63
drachtpercentage 20 weken	52	74
groei (kg)	23	30